

SAŽETAK PRESUDE

STRAND LOBBEN I DRUGI PROTIV NORVEŠKE OD 30. STUDENOG 2017. GODINE ZAHTJEV BR. 37283/13

Odluka domaćih vlasti da dopuste posvojenje psihološki ranjivog djeteta od strane njegovih udomitelja ne predstavlja povredu prava na obiteljski život

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su norveški državljani, T. Strand Lobben, rođena 1986. godine, njezina djeca X i Y, te njezini roditelji, S. Graff Lobben i L. Lobben. Prva podnositeljica zahtjeva, nakon rođenja sina u rujnu 2008. godine, obratila se centru za socijalnu skrb radi dobivanja potpore i smjernica vezanih za majčinstvo te je pristala ostati u obiteljskom centru tijekom prvih mjeseci kako bi nadležna tijela mogla pratiti i ocijeniti njezinu sposobnost pružanja odgovarajuće njege djetetu. Međutim, mjesec dana nakon rođenja odlučila je napustiti centar. Ocijenivši neadekvatnim njezine roditeljske sposobnosti, osobito zbog činjenice da dijete nije bilo dovoljno hranjeno, Centar za socijalnu skrb donio je hitnu mjeru izdvajanja djeteta i smještaja u udomiteljsku obitelj, u kojoj je dijete ostalo naredne tri godine. U prosincu 2011. godine Županijski odbor za socijalnu skrb donio je odluku o lišenju prava na roditeljsku skrb prvoj podnositeljici te posvojenju djeteta od strane udomitelja, protiv koje odluke je prva podnositeljica podnijela tužbu Gradskom sudu 2012. godine. U postupku su tijekom tri dana saslušani svjedoci, stručnjaci i psiholozi, a saslušana je i majka koja je bila nazočna tijekom cijelog postupka uz prisustvo odvjetnika te je imala priliku izjasniti se o svim navodima i činjenicama. Gradski sud je utvrdio da se opća situacija prve podnositeljice poboljšala - udala se i rodila kćer Y za koju se mogla brinuti, ali je ipak ostao pri odluci Županijskog odbora za socijalnu skrb. Naime, ocijenjeno je da prva podnositeljica nije sposobna razumjeti posebne potrebe sina X, kojeg je nekoliko stručnjaka opisalo kao ranjivo dijete koje je trebalo puno mira, sigurnosti i podrške, što je moglo izazvati znatne poteškoće u njegovom razvoju. Osim toga, X je bio izrazito povezan sa svojim udomiteljskim roditeljima s kojima je živio gotovo od rođenja, te je domaći sud zaključio da bi posvojenje bilo u njegovom najboljem interesu jer će mu dati osjećaj sigurnosti i pripadnosti. Visoki i Vrhovni sud odbacili su žalbu prve podnositeljice protiv ove odluke.

PRIGOVORI

Oslanjajući se na članak 8. Konvencije, podnositelji zahtjeva prigovorili su da je odlukom domaćih vlasti kojom je prva podnositeljica lišena roditeljske skrbi i X stavljen na posvojenje, povrijeđeno njihovo pravo na poštivanje obiteljskog života. Posebno su istaknuli da bi odvajanje djeteta od biološke majke i prekidanje obiteljskih veza trebala biti mjera koja se primjenjuje samo u iznimnim okolnostima.

ODLUKA SUDA

Sud je najprije utvrdio da je zahtjev dopušten samo u odnosu na prvu podnositeljicu i drugog podnositelja zahtjeva. U odnosu na trećeg, četvrtog i petog podnositelja Sud je proglasio zahtjev nedopuštenim, ne razmatrajući jesu li navedeni podnositelji izravno pogođeni spornim odlukama domaćih sudova, iz razloga što isti nisu sudjelovali u domaćim postupcima i samim time nisu iscrpili sva domaća pravna sredstva.

Sud je naglasio da pri utvrđivanju je li osporena mjera "neophodna u demokratskom društvu", treba razmotriti jesu li razlozi koji opravdaju tu mjeru relevantni i dostatni u smislu stavka 2. članka 8. Konvencije. Osnovni je cilj navedenog članka zaštititi pojedinca od arbitrarnog djelovanja tijela javne vlasti, a osobito kada su u pitanju mjere kojima se odlučuje o pravima djece i roditeljskoj skrbi. U tim slučajevima treba imati na umu da mjere kojima se zamjenjuje udomiteljska skrb s dalekosežnijom mjerama, poput lišenja prava na roditeljsku skrb i odobrenja posvojenja djeteta s posljedicom raskidanja svih obiteljsko-pravnih veza između roditelja i djeteta, treba primijeniti samo u iznimnim okolnostima i ako je to u najboljem interesu djeteta. Dakle, ograničenje mora biti razmjerno legitimnom cilju koji se želi postići te se mora uspostaviti pravedna ravnoteža između suprotstavljenih interesa, odnosno zaštite djeteta u situaciji koja ozbiljno ugrožava njegovo zdravlje ili razvoj i, s druge strane, ponovnog ujedinjenja obitelji čim okolnosti to dopuste. Obveza je države poduzeti sve mjere kako bi se olakšalo ponovno spajanje obitelji, međutim prvenstvena je dužnost razmotriti najbolji interes djeteta kao odlučujući pri donošenju takvih mjera. U slučajevima kada je prošlo dosta vremena otkako je dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi zbrinuto u udomiteljskoj obitelji ili odgojnoj ustanovi, interes djeteta da se ne mijenja njegova *de facto* obiteljska situacija može nadjačati interes roditelja za ponovnim ujedinjenjem obitelji. Sud priznaje da vlasti imaju široku slobodu procjene kada je u pitanju potreba za stručnom pomoći i potporom u ostvarivanju skrbi o djetetu. Međutim, kada su u pitanju mjere koje postavljaju daljnja ograničenja, kao što su lišenje prava na roditeljsku skrb i posvojenje djeteta, potrebna je stroža provjera (vidi [K. i T. protiv Finske](#)).

Glede postupka provedenog pred domaćim tijelima Sud je ocijenio da je isti bio pošten i u skladu sa zakonom. Gradski sud je pregledao i procijenio različita izvješća, saslušao je brojne svjedoke te pribavio stručna mišljenja kako bi donio odluku u najboljem interesu za X, a prva podnositeljica je u cijelosti je bila uključena u postupak.

Sud je utvrdio da je u konkretnom slučaju jasno da je domaći sud prvenstveno imao u vidu interes djeteta. Naime, prva podnositeljica je tijekom cijelog domaćeg postupka tvrdila da će se boriti na sudu sve dok joj se dijete ne vrati te nije smatrala da bi mu javna izloženost i kontinuirani sudski postupci mogli dugoročno štetiti. Jednako tako, ponašanje majke za vrijeme druženja i posjeta X-u dok je bio u udomiteljskoj obitelji, dovelo je do negativnih emocionalnih reakcija djeteta. Iako je Gradski sud utvrdio da se situacija prve podnositeljice zahtjeva u nekim područjima poboljšala - udala se, rodila je drugo dijete te je bila financijski stabilnija – brojni dokazi, iskazi svjedoka i mišljenje stručnjaka doveli su do zaključka da majka nije pokazala pozitivan razvoj i da kod nje i dalje postoje takvi nedostaci zbog kojih nije u mogućnosti brinuti se za X s obzirom na njegovu psihološku ranjivost i potrebu za

sigurnošću. Slijedom navedenoga, Sud je utvrdio da su ove okolnosti opravdale odluku o lišenju prava na roditeljsku skrb i posvojenje djeteta. Stoga nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© *Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.*